धवदृणत्वं ज्ञेयं तथाकृते जातौ लब्धिगुणौ १।४।८ ऋणक्षेपे तु योगजे तक्षणाच्छुद्धे इत्यादिना लब्धिगुणौ ४।३ भाजकस्य धनत्वे ऋणत्वे वा लब्धिगुणावेतावेव। परन्तु भाजके भाज्ये वा ऋणगते लब्धेः ऋणत्वं सर्वत्र ज्ञेयम्। उदाहरणम्। येन सङ्गुणिताः पञ्च त्रयोविंशतिसंयुताः। वर्जिता वा त्रिभिर्भक्तानिरग्राःस्युः स कोगुणः। न्यासः भा ५ हा ३ क्षे २३ अत्र वल्ली १।१।२३।०। पूर्व्ववज्जातं राशिद्वयम् ४६।२३ अत्र तक्षणेऽधोराशौ सप्त लभ्यन्ते, ऊर्द्ध्वराशौ तु नव लभ्यन्ते ते नव न ग्राह्याः'गुणलब्ध्योः समं ग्राह्यं धीमता तक्षणे फलमित्यतःसप्तैव ग्राह्याइति जातौ लब्धिगुणौ ११ २ वियोगजे एतौ स्वस्वतक्षणाभ्यां शोधितौ जातौ ऋणक्षेपे६ं। १इष्टाहतस्वस्वहरेण युक्ताविति द्विगुणितौ स्वस्वहारौ क्षेप्यौ यथा धनलब्धिः स्यादिति कृते जातौ लब्धिगुणौ ४।७ एवं सर्वत्र ज्ञेयम्। अथ वा हरतष्टे धनक्षेपइति न्यासः भा ५ हा ३ क्षे २ पूर्व्ववज्जातौ लब्धिगुणौ योगजौ ४।२ एतौ स्वतक्षणाभ्यां शुद्धौ १।१ जातौ वियोगजौ। क्षेपतक्षणलाभाढ्या लब्धिरिति क्षेपतक्षणलाभेन ७ योगजलब्धिर्युता ११ जाता योगजा लब्धिः शुद्धौ तु वर्ज्जितेति तक्षणलाभेन ७ लब्धिरियं१ वर्ज्जिता६ं धनलब्ध्यर्थं द्विगुणे हरे क्षिप्ते जातौ तावेव लब्धिगुणौ ४।७। अथवा भागहारेण तष्टयोरिति न्यासः भा२ हा ३ क्षे २ अत्रापि जातं राशिद्वय २।२ तक्षणाज्जातं २।२। अत्रापि जातः पूर्व्व एव गुणः२ लब्धिस्तु भाज्याद्धतयुतोद्धृतादिति गुण २ गुणितोभाज्यः १० क्षेप २३ युतो ३३ हरभक्तोलब्धिःसैव ११। उदाहरणम् येन पञ्च गुणिताः खसंयुताः पञ्चषष्टिसहिता श्च तेऽथ वा। स्युस्त्रयोदशहृतानिरग्रकास्तं गुणं गणक ! कीर्त्तयाशु मे। न्यासः भा ५ हा १३ क्षे ० क्षेपाभावे गुणाप्ती ०।०। एवं पञ्चषष्टिक्षेपे ०।५ वा१३।१०इत्यादि। अथ स्थिरकुट्टके सूत्रं वृत्तम्। क्षेपं विशुद्धिं परिकल्प्य रूपं पृथक् तयोर्ये गुणकारलब्धी। अभीप्सितक्षेपविशुद्धिनिघ्ने स्वहारतष्टे भवतस्तयोस्ते। प्रथमोदाहरणे दृढभाज्यहारयोः रूपक्षेपस्य च न्यासः भा १७ हा १५ क्षे-१ अत्रोक्तवद्गुणाप्ती ७। ८ एते अभीष्टपञ्चगुणे स्वहारतष्टे जाते ५।६ ते एव। अथ रूपशुद्धौ गुणाप्ती ८।९ एते पञ्चकगुणे स्वहारतष्टे जाते १०। ११ ते एव एवं सर्वत्र। अस्य गणितस्य ग्रहगणिते महानुपयोगः। तदर्थं किञ्चिदुच्यते। कल्प्याविशुद्धिर्विकलावशेषं षष्टिश्च भाज्यः कुदिनानि हारः। तज्जं फलं स्युर्विकला गुणस्तु लिप्ताग्रमस्माच्च कला लवाग्रम्। एवं तदूर्द्ध्वं च तथाऽधिमासावमाग्रकाभ्यां दिवसा रवीन्द्वोः। ग्रहस्य विकलावशेषाद्ग्रहाहर्गणयोरानयनम्। तद्यथा। षष्टिर्भाज्यः। कुदिनानि हारः। विकलावशेषं शुद्धिरिति प्रकल्प्य साध्ये गुणाप्ती। तत्र लब्धिर्विकलाः स्युर्गुणस्तु कलावशेषम्। एवं कलावशेषं शुद्धिः। षष्टिर्भाज्यः। कुदिनानि हारः फलं कलाः गुणोऽंशशेषम्। एवमंशशेषं शुद्धिस्त्रिंशद्भाज्यः। कुदिनानि हारः। फलं भागाः गुणोराशिशेषम्। एवं राशिशेषं शुद्धिर्द्वादश भाज्यः। कुदिनानि हारः। फलं गतराशयोगुणोभगणशेषम्। एवं कल्पभगणाभाज्यः। कुदिनानि हारः। भगणशेषं शुद्धिः फलं गतभगणाः गुणोऽहर्गणः स्यादिति। अस्योदाहरणानि त्रिप्रश्नाध्याये। एवं कल्पाधिमासाभाज्यो, रविदिनानि हारो, ऽधिमासशेषं शुद्धिः। फलं गताधिमासाः, गुणो गतरविदिवसाः। एवं युगावमानि भाज्यश्चन्द्रदिवसाहारोऽवमशेषं शुद्धिः। फलं गतावमानि। गुणोगतचन्द्रदिवसाइति।

अथ संश्लिष्टकुट्टके करणसूत्रं वृत्तम्। एकोहरश्चेद्गुणकौ विभिन्नौ तदा गुणैक्यं परिकल्प्य भाज्यम्। अग्रैक्यमग्रं कृतउक्तवद्यः संश्लिष्टसंज्ञः स्फुटकुट्टकोऽसौ। उदाहरणम्। कः पञ्चनिघ्नोविहृतस्त्रिषष्ट्या सप्तावशेषोऽथ सएव राशिः। दशाहतः स्याद्विहृतस्त्रिषष्ट्या चतुर्द्दशाग्रोवद राशिमेनम्। अत्र गुणैक्यं भाज्यः अयमेव राशिः अग्रैक्यं शुद्धिरिति न्यासः भा१५ हा६३ क्षेपः २१ पूर्व्ववज्जातोगुणः १ लब्धिः३"।

कुट्टनी स्त्री कुट्ट—ल्युट् ङीप्। (कुट्नी) परपुरुषेण सह परस्त्रियाः समागमकारयित्र्यां स्त्रियाम्। "तदालिङ्गनमवलोक्य समीपवर्त्तिनी कुट्टन्यचिन्तयत् अकस्मादियमेनमुपगूढवतीति ततस्तया कुट्टन्या तत्कारणं परिज्ञाय सा लीलावती गुप्तेन दण्डिता" हितो०। णिनि कुट्टिन्यप्यत्र

कुट्टमित न० "केशस्तनाधरादीनां ग्रहे हर्षेऽपि सम्भ्रमात्। प्राहुः कुट्टमितं नाम शिरःकरविधूननम्" इति सा०द० उक्ते स्त्रीणां विलासभेदे। उदा० यथा

"पल्लवोपमितिसाम्यसपक्षं दष्टवत्यधरबिम्बमभीष्टे।